

TA'LIM TIZIMIDA KASB TANLASHGA BO'LGAN TALABLAR VA ULARNI O'QUVCHILARGA YETKAZISH TEXNOLOGIYASI

Hayitov Jonibek

Shahrisabz davlat pedagogika institute

“San’atshunoslik” kafedrası v/b dotsent

Pedagogika fanlari boyicha falsafa doktori (PhD)

Kamolova Feruza Rashidovna

Shahrisabz davlat pedagogika institute

Texnologik ta’lim 2 kurs talabasi Kamolova

E-mail: feruzakarimova448@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta’lim tizimida o’quvchilarning kasb tanlashga bo’lgan tayyorgarligi, mehnat bozoridagi real ehtiyojlar asosida kasb tanlash jarayonining yo’naltirilganligi va bu boradagi zamonaviy pedagogik texnologiyalar muhokama qilinadi. Shuningdek, kasb tanlashga oid talablar, ularning mazmun-mohiyati, o’quvchilarda kasbiy motivatsiyani shakllantirish yo’llari, psixologik-pedagogik yondashuvlar va axborot-kommunikatsion texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari tahlil etiladi. Maqolada o’quvchilarga kasb tanlash bo’yicha samarali axborot yetkazish, kasbiy ma’lumot berishning innovatsion shakllari va o’quvchilarning qiziqishlariga mos yondashuvlar ishlab chiqishning ahamiyati yoritilgan. Natijada, kasb tanlashga oid tushunchalarni chuqur anglaydigan, mustaqil qaror qabul qila oladigan va kelajakdagi faoliyatini ongli ravishda belgilovchi yoshlarni tarbiyalash zarurligi asoslab berilgan.

Kalit so’zlar: Kasb tanlash, kasbiy yo’naltirish, ta’lim tizimi, mehnat bozori, o’quvchi shaxsiyati, pedagogik texnologiyalar, kasbiy motivatsiya, axborot-kommunikatsion texnologiyalar, kasbga yo’naltirish metodikasi, zamonaviy yondashuvlar.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы подготовки студентов к выбору профессии в системе образования, ориентация процесса выбора профессии на реальные потребности на рынке труда и современные педагогические технологии в этой связи. Анализируются требования к выбору профессии, их содержание и сущность, способы формирования профессиональной мотивации студентов, психолого-педагогические подходы, возможности использования информационно-коммуникационных технологий. В статье подчеркивается важность предоставления студентам эффективной информации по выбору профессии, разработки инновационных форм предоставления профессиональной информации, подходов, соответствующих интересам студентов. В результате обосновывается необходимость воспитания молодых людей, имеющих глубокое представление о концепциях выбора профессии, умеющих принимать самостоятельные решения и осознанно определять свою будущую деятельность.

Ключевые слова: Выбор карьеры, профориентация, система образования, рынок труда, личность студента, педагогические технологии, карьерная мотивация, информационно-коммуникационные технологии, методика профориентации, современные подходы.

Abstract: This article discusses the preparation of students for choosing a profession in the education system, the orientation of the process of choosing a profession based on real needs in the labor market, and modern pedagogical technologies in this regard. It also analyzes the requirements for choosing a profession, their content and essence, ways to form professional motivation in students, psychological and pedagogical approaches, and the possibilities of using information and communication technologies. The article highlights the importance of providing students with effective information on choosing a profession,

developing innovative forms of providing professional information, and approaches that are in line with students' interests. As a result, the need to educate young people who have a deep understanding of the concepts of choosing a profession, can make independent decisions, and consciously determine their future activities is substantiated.

Keywords: Career choice, career guidance, education system, labor market, student personality, pedagogical technologies, career motivation, information and communication technologies, career guidance methodology, modern approaches.

Kirish Kasb tanlash – bu nafaqat har bir inson hayotidagi eng muhim qarorlardan biri, balki jamiyat taraqqiyotiga bevosita ta'sir qiluvchi omillardandir. Ta'lim tizimida kasbga yo'naltirish, o'quvchilarning qiziqishlari, qobiliyatlari va mehnat bozori ehtiyojlari asosida amalga oshirilishi zarur. Bugungi kunda texnologik taraqqiyot, raqamli iqtisodiyot va global mehnat bozorining o'zgaruvchanligi kasb tanlashga bo'lgan talablarni tubdan o'zgartirmoqda. Kasb tanlashning ta'lim tizimidagi o'rni. Ta'lim – nafaqat bilim berish, balki hayotga tayyorlash tizimidir. Shu boisdan, o'quvchining kelajakdagi kasbini to'g'ri tanlashi uchun maktab bosqichidan boshlab unga kerakli ko'nikmalar, malakalar va axborotlarni berish muhimdir.

Kasb tanlashga tayyorgarlik ta'lim tizimining uzviy qismi bo'lishi lozim. Kasb tanlashga bo'lgan zamonaviy talablar. Bugungi kunda kasblar tarkibi tez sur'atlarda o'zgarib bormoqda. Quyidagi talablar dolzarb hisoblanadi: Moslashuvchanlik: har bir kasb egasi tezda yangi sharoitlarga moslasha olishi kerak; Texnologik savodxonlik: raqamli ko'nikmalar har qanday sohada zarur; Ijodkorlik va tanqidiy fikrlash: muammolarni tahlil qilish va yangi yondashuvlar taklif etish qobiliyati; Hayotiy ko'nikmalar: muomala, jamoada ishlash, vaqtni boshqarish. O'quvchilarni kasbga yo'naltirishning usullari. Kasb tanlashda o'quvchilarga yordam berish uchun quyidagi usullar qo'llanilishi mumkin: Psixologik testlar va

qiziqish anketalari; Kasblar haqidagi videodarslar, seminar va mahorat darslari; Mutaxassislar bilan uchrashuvlar (kasbiy mehmonlar); Ishlab chiqarish amaliyotlari va ekskursiyalar; Raqamli platformalar orqali kasblar haqida virtual tanishuv. Ota-onalar va ustozlarning oʻrni.

Kasb tanlashda oʻquvchining eng yaqin ijtimoiy muhitidagi insonlar – ota-onasi va ustozlari muhim rol oʻynaydi. Ular oʻquvchining ichki qobiliyatlarini aniqlash, yoʻl-yoʻriq koʻrsatishda hal qiluvchi taʼsirga ega. Ota-onalar bilan hamkorlikda seminarlar va maslahat kunlari tashkil qilish foydali boʻladi. Kasb tanlashga oid axborotlarni yetkazish. Axborot berishda quyidagi manbalardan foydalanish maqsadga muvofiq: Taʼlim muassasalari va kollejlarda toʻgʻrisidagi broshyuralar; Internetdagi kasblar ensiklopediyasi (masalan, myprofession.uz); Mehnat bozorining hozirgi va istiqbolli tahlillari; Yoshlar bilan ishlovchi nodavlat tashkilotlar va markazlar. Kasb tanlash – bu murakkab, ammo muhim jarayon. Taʼlim tizimi ushbu jarayonning bosh ishtirokchisi sifatida oʻquvchilarga toʻgʻri yoʻl koʻrsatishi, zamonaviy talablarga mos axborotlarni yetkazishi va har bir oʻquvchining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda yoʻnaltirishni amalga oshirishi zarur. Shundagina mehnat bozorida raqobatbardosh, oʻz kasbiga sadoqatli yoshlar yetishib chiqadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, zamonaviy taʼlim tizimida oʻquvchilarning kasb tanlashiga oid bilim, koʻnikma va malakalarni shakllantirish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Mehnat bozorining talablarini inobatga olgan holda kasb tanlashga yoʻnaltirish, oʻquvchilarning qiziqishlari, qobiliyati va shaxsiy xususiyatlariga mos ravishda tashkil etilishi lozim. Bu jarayonda pedagogik va axborot-kommunikatsion texnologiyalardan samarali foydalanish, innovatsion metodlardan foydalangan holda oʻquvchilarga kasbiy maʼlumotni aniq va tushunarli yetkazish muhim sanaladi. Shuningdek, taʼlim muassasalarida kasbiy yoʻnaltirish boʻyicha tizimli ishlar olib borilishi, ota-onalar, psixolog va pedagoglar oʻrtasidagi hamkorlik

mustahkamlanishi kasb tanlash jarayonining muvaffaqiyatli bo‘lishiga xizmat qiladi. Shu tariqa, o‘quvchilarning ongli ravishda kasb tanlashi, ularning kelajakdagi ijtimoiy va kasbiy faoliyatida muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. . Karimova, Z. "Kasbga yo‘naltirish psixologiyasi." – Toshkent, 2021.
2. O‘zbekiston Respublikasi Ta’lim to‘g‘risidagi qonuni.
3. myprofession.uz – Kasblar portali.
4. UNESCO. “Career Guidance Policy and Practice in the Education System”. 2022.
5. "Kasb tanlashda zamonaviy yondashuvlar", Ma'naviyat va ma'rifat jurnali, 2023.
6. Sh.Sharipov, N.Muslimov “Texnik ijodkorlik va dizayn”. – T.:2011-yil.
7. H.O.Jo‘rayev, Sh.H.Quliyeva, F.S.To‘rabekov, M.N.Karimova “Texnik ijodkorlik va dizayn”. – T.:”Turon zamin ziyo” 2015-yil.
8. G‘.Abduqodirov Kasb ta’limi praktikumi. T.:2012-yil.
9. Xayitov J.X. “Media savodxonlik va axborot madaniyati” o‘quv qo‘llanma I qism. “Publishing high future” nashriyoti Toshkent – 2024-yil.
10. O‘.Eshaliyev, Z.Nurmamatov, J.Xayitov “Informatika va raqamli texnologiyalar”. O‘quv qo‘llanma. Toshkent – “Dimal” nashriyoti 2024-yil.
11. Karimova, Z. "Kasbga yo‘naltirish psixologiyasi." – Toshkent, 2021.
12. O‘zbekiston Respublikasi Ta’lim to‘g‘risidagi qonuni.
13. myprofession.uz – Kasblar portali.
14. UNESCO. “Career Guidance Policy and Practice in the Education System”. 2022.
15. "Kasb tanlashda zamonaviy yondashuvlar", Ma'naviyat va ma'rifat jurnali, 2023.
16. Sh.Sharipov, N.Muslimov “Texnik ijodkorlik va dizayn”. – T.:2011-yil.
17. H.O.Jo‘rayev, Sh.H.Quliyeva, F.S.To‘rabekov, M.N.Karimova “Texnik ijodkorlik va dizayn”. – T.:”Turon zamin ziyo” 2015-yil.
18. G‘.Abduqodirov Kasb ta’limi praktikumi. T.:2012-yil.
19. Xayitov J.X. “Media savodxonlik va axborot madaniyati” o‘quv qo‘llanma I qism. “Publishing high future” nashriyoti Toshkent – 2024-yil.
20. O‘.Eshaliyev, Z.Nurmamatov, J.Xayitov “Informatika va raqamli texnologiyalar”. O‘quv qo‘llanma. Toshkent – “Dimal” nashriyoti 2024-yil.
21. Xayitov Jonibek Xolboboyevich “Bo‘lajak texnologiya fani o‘qituvchilarining

kreativ qobilyatlarini rivojlantirish”. Monografiya. T.: TerDU. 2024-yil.

22. Xoshimova, D. Norova, and D. Norova. "Trigonometriyani vujudg kelishi, rivojlanishi va trigonometrik ifodalarni hisoblash." XALQ TA'LIMI” ilmiy–metodik jurnali (2024).

23. Xoliqulovna, Normurodova Sadoqat, and Norova Dilobar Baxromovna. "APP GYVER PLATFORMA IMKONIYATLARINI O'RGANISH." Modern education and development 17 (2025): 152-159.

24. Bahriddinovich, Jabborov Maqsud, Hakimova Gulchexra Sayrixonovna, Norova Dilobar Baxromovna. “NOGIRONIB BOLALARNI INKLYUZIV TA'LIMDA O'QITISH VA TARBIYA BERISH MAMULLARI”. Global ilmiy sharh 2.1 (2025): 306-310

25. Qodirov, Farrux, Dilobar Norova, Akbar Qodirov. “DASTUR TA'MINOTI: ASOSIY TUSHUNCHALAR”. Jurnal akademicheskix issledovaniy novogo Uzbekistana 2.5, 2-qism (2025): 154-157.

26. Muzaffarovna, Jalolova Pokiza, Turayev Ziyavutdin O'ktamxonovich, and Norova Dilobar Baxromovna. "TALIS TOPSHIRIQLAR DORASIDA TUZILGAN TOPSHIRIQLARDAN NAMUNALAR." Pedagog 82.1 (2025): 193-197.

27. Farxodovna, Polvanxonova Zebiniso, and Norova Dilobar Baxromovna. "MARKAZIY PARALLEL PROYEKSIYALASH VA ULARNING XOSSALARI." Global Science Review 2.1 (2025): 319-323.

28. Normurodovna, Xolmurodava Asila, and Norova Dilobar Baxromovna. "GEOMETRIYA ASOSLARINING TARIXIY SHARXI. GEOMETRIYA ASOSLARI Zaxiriddinova Shaxlo Zahiriddin qizi Shahrizabz davlat pedagogika instituti “Matematika va ta'limda axborot texnologiyalari” kafedrasi o'qituvchisi, ilmiy rahbar e-mail: zahiriddinovashahlo@ gmai." Global Science Review 2.1 (2025): 324-328

29. Baxromovna, Norova Dilobar. "SIRKULVA CHIZG'ICH YORDAMIDA YASASH AKSIOMALARI. SIRKUL VA CHIZG'ICH YORDAMIDA YASASHGA DOIR ENG SODDA MASALALAR VA ULAR YORDAMIDA YASASHGA DOIR ELEMENTLAR." Global Science Review 2.1 (2025): 311-318.

30. Baxromovna, Norova Dilobar. "CHIZMA GEOMETRIYASI. MARKAZIY VA PARALLEL PROYEKSIYALAR VA ULARNING XOSSALARI." IMRAS 8.3 (2025): 91-95

31. Baxromovna, Norova Dilobar. "YEVKLIDNING “NEGIZLAR ASARI”. NOEVKLIDIY GEOMETRIYANING VUJUDGA KELISHI. NI LOBACHEVSKIY VA LOBACHEVSKIY AKSIOMASIDAN KELIB

CHIQAQADIGAN HULOSA." AMERICAN JOURNAL OF APPEDED MEDICAL SCIENCE3.2 (2025): 181-185.

32. Qodirov, Farrux, Sherquzi Rahmatov, Dilobar Norova. «IOT (INTERNET NARSALAR) TARMOQLARI VA ULARNING AVZULIYLARI». Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies 2.5-3 (2025): 58-61.

33. Qodirov, Farrux, and Dilobar Norova. "AXBOROTLASHGAN JAMIYATNING O 'ZIGA XOS JIHATLARI, AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA INSONNING TUTGAN O 'RNI." Журнал академических исследований нового Узбекистана 1.15 (2024): 16-19.

34. Turayev Ziyavutdin O'ktamxonovich, Norova Dilobar.Baxromovna. "OCHIQ DARSNI O'TKAZISH TAFSILOTLARI VA MATEMATIKA FANIDA OCHIQ DARS O'TISH METODLARI." International Journal of Education, Social Science & Humanities. Finland Academic Research Science Publishers. 13. 2. (2025): 428-432.

35. Sardor Ziyadullaev, Dilobar Norova. "THE COMPLEX NUMBERS AND OPERATIONS ON THEM." TRANSFORMING EDUCATION THROUGH SCIENTIFIC DISCOVERY. 1.1 (2025): 113-116.